

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-446/2021. számú ügyben
egy végrehajtási eljárás korlátozásával összefüggésben
(Előzmény ügy: 7272/2020)

Előadó: dr. Vecsera Judit

Érintett szervek: önálló bírósági végrehajtó

2021.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-446/2021. számú ügyben
(Előzmény: AJB-7272/2020)**

Előadó: dr. Vecsera Judit

Az eljárás megindítása

Egy magánszemély a vele szemben folytatott végrehajtási eljárással összefüggésben panasszal fordult az alapvető jogok biztosához.

A beadványa szerint a végrehajtási eljárásban érvényesíteni kívánt *követelés részbeni alaptalansága* tárgyában az egyik szegedi önálló bírósági végrehajtó felé küldött *levelére nem kapott választ*, és a végrehajtási eljárásban sem tapasztalt változást.

A beadvány alapján felmerült *a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog* sérelme, illetve közvetlen veszélyének a gyanúja, amelyre tekintettel az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 18. § (1) bekezdés *k)* pontja alapján vizsgálatot indítottam. Ennek során a 21. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint megkereséssel éltem az ügyben eljáró önálló bírósági végrehajtó (a továbbiakban: Végrehajtó), valamint a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar (a továbbiakban: MBVK) hivatalvezetője felé.

Az érintett alapvető jog

- A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés)

Az alkalmazott jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye;
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.);
- A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.)

A megállapított tényállás

A beadvány szerint a panaszos *készfizető kezességvállalási szerződést kötött* a Magyarországi Volksbank Zrt.-vel (a továbbiakban: Bank), amely egy gazdasági társaságnak a Bankkal kötött hitelszerződését biztosító mellékkötelezettség volt. A hitelszerződést emellett egy másik készfizető kezességvállalási szerződés is biztosította, amely a Bank és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. között jött létre. A hitelszerződés 2010. december 6-án lejárt. A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. a hitelszerződésből eredő tartozás 80 százalékát készfizető kezesként megfizette a Banknak, amely teljesítés folytán a banki követelés arányos része – az azt biztosító mellékkötelezettségekkel együtt – a Garantiqa Hitelgarancia Zrt.-re szállt át¹. Ezt a követelést a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. a MKK Magyar Követeléskezelő Zrt.-re engedményezte. Ezenkívül a Bank a hitelszerződésből fennmaradt további tartozást szintén az MKK Magyar követeléskezelő Zrt.-re engedményezte. Ez utóbbi társaság (a továbbiakban: Végrehajtást kérő) a 2016. évben a panaszos kezesi kötelezettségének teljesítése érdekében a hitelszerződés alapján fennálló teljes tartozásra kiterjedően végrehajtási eljárás indított. A panaszos *2019. szeptember 19-én kelt levelében* (a továbbiakban: Korlátozási kérelem) azzal kereste meg a Végrehajtót, hogy az ott részletesen levezetett véleménye szerint a kezesi helytállási kötelezettségének mértéke a végrehajtási eljárásban érvényesíteni kívántnál alacsonyabb, vagyis *a végrehajtandó követelés részben alaptalan*. Ennek okán – kifejezetten

¹ a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 276. § (1) bekezdése: *„Amennyiben a kezes a jogosultat kielégíti, a követelés az azt biztosító és a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogokkal, valamint a végrehajtási joggal együtt reá száll.”*

hivatkozva a Vht. 41. § (1) bekezdésére² – azzal a kérelemmel fordult a Végrehajtóhoz, hogy a végrehajtási eljárást az érvelése és csatolt dokumentumok alapján *korlátozza*. A tértivevény tanúsága szerint a Korlátozási kérelmet 2019. szeptember 23-án átvették. A *panaszos sérelmezi, hogy a Korlátozási kérelemre nem kapott választ a Végrehajtótól, és a végrehajtási eljárásban sem tapasztalt változást*. Mindemellett a panaszos abban is a biztos segítségét kérte, hogy *a vele szemben érvényesített követelés jogalapját az ombudsman vizsgálja meg*, mert megítélése szerint nem terhelheték volna rá a teljes felvett hitelt és annak minden járulékos költségét, valamint olyan per költséget, amiben ő nem vett részt.

Az ügyben megkeresett Végrehajtó a válaszában megerősítette, hogy a Korlátozási kérelmet 2019. szeptember 23-án a végrehajtói iroda átvette. A Végrehajtó el is juttatta a Végrehajtást kérő felé: az a Vht. 41. § alapján kiadott nyilatkozattételi felhívás (a továbbiakban: Felhívás) mellékletként a VIEKR³ rendszeren keresztül került kiküldésre. A Végrehajtást kérő a *küldeményt az elektronikus tértivevény tanúsága szerint 2019. november 22-én átvette, azonban arra választ a Végrehajtónak nem adott*. A Végrehajtást kérő válaszában hiányában a Végrehajtó arra hivatkozással nem küldött az ügyben tájékoztatást a panaszos felé, hogy saját hatáskörében a végrehajtási eljárás megszüntetésére, korlátozására nem jogosult, egy ki nem egyenlített követelés esetén arról a végrehajtást kérő, illetve a végrehajtást foganatosító bíróság rendelkezhet a Vht. 55. § alapján. A Végrehajtó kiemelte, hogy amennyiben a Felhívásra megérkezett volna a válasz a Végrehajtást kérő részéről, azt továbbította volna a panaszosnak. A Végrehajtást kérő nyilatkozattételének elmaradására hivatkozással nem értesítette a Végrehajtó a panaszost a Vht. 41. § (5) bekezdésében⁴ szabályozott perindítási lehetőségről sem.

A Végrehajtó válaszából kiderült, hogy a megkeresést követő napon, 2021. február 2-án a Felhívást egy sürgetés mellékletként ismételtén megküldte a Végrehajtást kérőnek. Válasz azonban *erre sem* érkezett, a nyilatkozattétel elmulasztására tekintettel a Végrehajtó a Vht. 41. § (3) bekezdésére hivatkozással az ügyet 2021. február 8-án *beterjesztette a végrehajtást foganatosító bíróság részére*.

A Végrehajtó hangsúlyozta, hogy a 2021. február 8-án kelt, hozzám küldött válaszával egyidejűleg a panaszos felé is küldött tájékoztatást abban a kérdésben, hogy korábban miért nem adott választ a Korlátozási kérelemre. Ezenkívül jelezte, hogy a Korlátozási kérelmet követően a panaszos részéről megkeresés, tájékoztatáskérés a Végrehajtó felé sem postai úton, sem személyes ügyfelfogadási időben nem érkezett.

Az MBVK a válaszában megerősítette, hogy a Végrehajtást kérő mulasztása okán nem tudta a Végrehajtó az adóst érdemben tájékoztatni. Ezenkívül a követelés megszűnésének és csökkenésének bejelentésére irányadó jogszabályi előírásokat (Vht. 40-41.§) idézte, ebben a körben külön kiemelve a 41. § (3) bekezdésének első fordulátát, amely szerint „[h]a a végrehajtást kérő elmulasztotta a nyilatkozatot, vagy elismerte ugyan az adós állítását, de a felhívásban megjelölt összegeket nem fizette meg, a végrehajtó az ügyet *beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz*.” Az MBVK hozzátette, hogy a Végrehajtó a Korlátozási kérelemnek nem tud eleget tenni, mivel a végrehajtási eljárásban a követelés/tartozás mértékét korlátozni az adós által meghatározottak szerint nem tudja, azt kizárólag a Vht. 41. § szerinti eljárás során tudja a panaszos érvényesíteni.

² Vht. 41. § (1) bekezdés: „*Ha az adós okirattal valószínűsítette, hogy a végrehajtandó követelés alaptalan, azt már teljesítették, vagy egyébként megszűnt, vagy arra hivatkozik, hogy a követelés, illetve a végrehajtási jog elévült, a végrehajtó a bizonyítékra utalva felhívja a végrehajtást kérőt, hogy 15 napon belül nyilatkozzon a követelés fennállásáról, egyúttal az adóstól felvett összegből a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket fizesse be a megfélemlő számlára, illetve fizesse meg a végrehajtónak. A végrehajtást kérőt figyelmeztetni kell a (3) bekezdés szerinti jogkövetkezményekre.*”

³ Végrehajtási Iratok Elektronikus Kézbizétsési Rendszere

⁴ Vht. 41. § (5) bekezdés: „*Ha a végrehajtást kérő az adós (1) bekezdés szerinti állítását nem ismerte el, az adós a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránt pert indíthat.*”

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg, amelynek 18. § (1) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint *hatóság* tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Ugyanakkor a hatásköröm több szempontból is korlátozott: az (5) bekezdés szerint, ha az ügyben jogerős vagy véglegessé vált közigazgatási határozat született, az alapvető jogok biztosához ennek közlésétől számított egy éven belül lehet beadvánnyal fordulni. A (7) bekezdés alapján az alapvető jogok biztosája nem járhat el olyan ügyben, amelyben a határozat ellen közigazgatási per indult, vagy amelyben jogerős bírósági határozat született.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés k) pontja értelmében az önálló bírósági végrehajtó hatóságnak minősül, így a Végrehajtó tevékenységének, mulasztásának vizsgálatára hatásköröm kiterjed. Tekintettel arra, hogy a panaszos egy mulasztást sérelmezett, amely folyamatosan fennállt, így az Ajbt. 18. § (5) bekezdésében szabályozott időmúlás nem jelentette a vizsgálatom akadályát.

Ami a panaszosnak a követelés jogalapja vonatkozásában felvetett sérelmét illeti, a hatásköröm hiányát állapítom meg. Egyrészt a Végrehajtást kérő nem minősül az Ajbt. 18. § szerinti hatóságnak, így tevékenységének vizsgálatára nincs lehetőségem. Mindemellet a végrehajtást foganatosító bíróság elé történt beterjesztés okán is kizárt a hatásköröm az Ajbt. 18. § (7) bekezdése alapján. Ebből következően a követelés jogalapjának vizsgálatára nincs lehetőségem.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosája az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket. Ha a rendelkezésre álló adatok szerint az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot a vizsgált hatóság saját hatáskörben meg tudja szüntetni, akkor az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosája kezdeményezheti a vizsgált hatóság vezetőjénél a visszásság orvoslását.

II. Az érintett alapvető jog tekintetében

Az alapvető jogok biztosája egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során *autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek* felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.). AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki azt, hogy „az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy

szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

A *tisztességes eljáráshoz való jog* lényegéről kialakított álláspontját az Alkotmánybíróság elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet a 8/2015. (IV.17.) számú határozatában megerősített: a tisztességes eljárás „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” A tisztességes eljárás követelménye a hatósági ügyek intézése során túlmutat az eljárás legalitásán. Az Alaptörvény XXIV. cikkének érvényesüléséhez nem elegendő, ha a hatóságok betartják az ügy elintézésére irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat, hanem szükséges az is, hogy *mind az egyedi ügyintézés, mind az arra irányadó jogszabályok segítsék az ügyféli jogok érvényesülését*. Álláspontom szerint a jogállamiság és az abból fakadó tisztességes eljárás követelményének nem csak a szabályozási szinten, hanem a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában is folyamatosan érvényesülnie kell.

III. Az ügy érdeme tekintetében

Mindenekelőtt szükségesnek tartom rögzíteni, hogy – amint arra a Végrehajtó és az MBVK a válaszában egyaránt utalt – *a végrehajtási eljárás korlátozására a végrehajtó saját hatáskörben nem jogosult*. A panaszos a Korlátozási kérelemben szövegszerűen valóban azt kérte, hogy a Végrehajtó korlátozza a végrehajtási eljárást, ugyanakkor a korlátozás jogalapjaként a panaszos megjelölte a Vht. 41. § (1) bekezdését. Vagyis a panaszos Végrehajtó felé megfogalmazott kérelme tartalmilag a Vht. 41. § szerinti – alább részleteiben is ismertetett – a végrehajtási eljárás korlátozására irányuló eljárásrend első lépésére irányult, és a Végrehajtó is ezen eljárásrend első lépéseként nyilatkozta a Végrehajtást kérőt.

Az ügyben felmerült probléma annyiban összegezhető, hogy *az adósi oldalról a végrehajtó felé jelzett korlátozási kérelem ügyintézése megakadt*. A Végrehajtó eljárására összességében irányadó – a jelentés tényállási részében egyes részleteiben már ismertetett – jogszabályi előírások (Vht. 41. § (1) – (5) bekezdései) részletesen rendelkeznek a lehetséges élethelyzetekről, vagyis ha a végrehajtást kérő nyilatkozik, illetve arra az esetre is, ha a nyilatkozattétel az irányadó határidőn belül elmarad.

A Vht. 41. § (1) bekezdése alapján „[h]a az adós okirattal valószínűsítette, hogy a végrehajtandó követelés alaptalan, azt már teljesítették, vagy egyébként megszűnt, vagy arra hivatkozik, hogy a követelés, illetve a végrehajtási jog elévült, *a végrehajtó a bizonyítékra utalva felhívja a végrehajtást kérőt, hogy 15 napon belül nyilatkozzon a követelés fennállásáról*, egyúttal az adóstól felvett összegből a 34. § (5) bekezdésében⁵ említett összegeket fizesse be a megfelelő számlára, illetve fizesse meg a végrehajtónak. A végrehajtást kérőt figyelmeztetni kell a (3) bekezdés szerinti jogkövetkezményekre.” Ha a

⁵ Vht. 34. § (5) bekezdés: „Ha az adós a végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérőnek fizette meg a követelés összegét, a végrehajtást kérő köteles a végrehajtási költségek kielégítéséről is gondoskodni. Ennek keretében a meg nem fizetett illetéket és az állam által előlegezett költséget, valamint a tanú díja fejében járó költségátalányt köteles befizetni a megfelelő számlára, a végrehajtás foganatosításáért az önálló bírósági végrehajtót megillető összeget pedig köteles a végrehajtó elszámolási számlájára befizetni, illetőleg nyugta ellenében a végrehajtónak átadni. Ennek elmulasztása esetén ezen összeg megfizetéséért az adós és a végrehajtást kérő egyetemlegesen felel.”

végrehajtást kérő az adós (1) bekezdés szerinti állítását *elismerte*, és a felhívásban megjelölt összegeket megfizette, a végrehajtási eljárás befejeződött a (2) bekezdés alapján. Ha a végrehajtást kérő *elmulasztotta a nyilatkozatot*, vagy elismerte ugyan az adós állítását, de a felhívásban megjelölt összegeket nem fizette meg, akkor a végrehajtó a (3) bekezdésnek megfelelően *az ügyet beterjeszti a végrehajtást foganatosító bírósághoz*. A végrehajtás megszüntetésének ebben az esetben nincs helye. Ha a befizetés nem történt meg, a bíróság végzéssel kötelezi a végrehajtást kérőt a 34. § (5) bekezdésében említett összegek megfizetésére akkor is, ha őt költségkedvezmény illeti meg. A végrehajtó a végzésben feltüntetett összegek behajtására folytatja az eljárást. Az Vht. 41. § (1)-(3) bekezdésben szabályozott eljárásrendet megfelelően alkalmazni kell a (4) bekezdés szerint akkor is, ha a követelés csak részben alaptalan, részben szűnt meg vagy az elévülés csak részben következett be. Az (5) bekezdés szerint, ha a végrehajtást kérő az adós (1) bekezdés szerinti állítását *nem ismerte el*, az adós a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránt pert indíthat.

A fenti szabályok a végrehajtási eljárás gyorsítását szolgálják a célból, hogy okirattal történő valószínűsítés esetén – a végrehajtást kérő aktív ellentmondásának hiányában – a végrehajtás korlátozására vagy megszüntetésére már a végrehajtási eljárás keretein belül lehetőség nyíljon, egy egyébként idő- és költségigényes per megindítása nélkül.

Az ügyben a Végrehajtást kérő a Végrehajtó Vht. 41. § (1) bekezdése alapján küldött nyilatkozattételi felhívást 2019. november 22-én átvette, azonban arra nem válaszolt. A hivatkozott jogszabályi rendelkezés szerint *a Végrehajtást kérőnek 15 napon belül, azaz 2019. december 7-ig⁶ kellett volna nyilatkoznia az adós érvelését illetően*. A határidő eredménytelen elteltét követően a Végrehajtónak az ügyet be kellett volna terjeszteni a végrehajtást foganatosító bírósághoz a Vht. 41. § (3) bekezdése alapján. A Vht. 41. § (3) bekezdés erre külön határidőt nem ír elő, ugyanakkor a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező *észszerű határidőn belül történő ügyintézés követelménye* itt is irányadó. A Végrehajtó a Vht. 41. § (3) bekezdésében előírt beterjesztési kötelezettségének mindazonáltal *csak a megkeresést követően*, 2021. február 2-án tett eleget, *vagyis több, mint egy évvel az eredménytelen határidő elteltét követően, amely nem tekinthető észszerű határidőn belül történő ügyintézésnek*. A Végrehajtó tehát a Vht. 41. § (3) bekezdésében foglalt kötelezettségének észszerű határidőn túl tett eleget és ezzel *az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő sérelmet okozott*.

A Végrehajtó azon tárgyú érvelésével egyetértek, hogy a Vht. 41. § (5) bekezdése szerinti lehetőségről való tájékoztatás valóban akadályozott, ha a Végrehajtást kérő nem nyilatkozik, ugyanakkor felhívom a figyelmet, hogy az ilyen tárgyú adósi tájékoztatás hiánya nem gátolja a Vht. 41. § (3) bekezdés szerinti kötelezettség teljesítését, vagyis az ügy a határidőben tett Végrehajtást kérői nyilatkozat hiányában a végrehajtást foganatosító bíróság elé beterjesztendő.

Intézkedésem

A jelentésemben feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság jövőbeni bekövetkezése lehetőségének a megelőzése érdekében az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem az Végrehajtót, hogy a jövőben fordítson kiemelt figyelmet azon ügyek bíróság elé terjesztésére, ahol a végrehajtást kérő a Vht. 41. § (1) bekezdése szerinti határidőben nem tett eleget a nyilatkozattételi kötelezettségének.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

⁶ 2019. december 7. szombat, azonban áthelyezett munkanap volt.